

Naziv predmeta: Povijesni uvod u sociologiju

Nastavnici: dr. sc. Ozren Žunec, red. prof. i dr. sc. Jasmina Božić, doc.

ECTS-bodovi: 6

Jezik: hrvatski

Trajanje: jedan semestar, II., (ljetni)

Status: obvezatni kolegij

Oblik nastave: predavanje i seminar

Uvjeti za upis kolegija: nema

Cilj kolegija: Upoznati studente s temeljnim pojmovima i učenjima o društvu tijekom povijesti koja su prethodila i vodila oblikovanju klasičnih socioloških teorija. Posebna pozornost posvećena je filozofijama društva i politike i njihovom odnosu spram cjeline pojedinih filozofijskih disciplina kao što su etika, spoznajna teorija, ontologija i metafizika. Prati se povijesne razvojne tijekove uspostave, razgraničenja i interakcije političkog i civilnog društva te gospodarstva, uz kritički osvrt i nastojanje na sagledavanju cjeline, u cilju akumulacije znanja i senzibilizacije studentica i studenata za cjelovito i nejednoznačno promišljanje niza suvremenih društvenih pitanja u svjetlu šireg povijesnog konteksta.

U kolegiju se razvijaju sljedeće kompetencije:

- sposobnosti razumijevanja i upotrebe temeljnih filozofijskih pojmova, elementarnih hermeneutičkih vještina i filozofijskih raščlambi;
- razumijevanje društvenih fenomena u cjelini njihova višestoljetnog razvojnog tijeka u kontekstu kompleksnosti povijesnih procesa;
- analitičko sagledavanje normativnih i empirijskih vidova uređenja civilne, političke i gospodarske sfere društva u različitim konceptualnim okvirima od antike do prosvjetiteljstva;
- vježbanje holističkog, neredukcionističkoga promišljanja suvremenih pitanja uloga, određenja i interakcije civilne, političke i gospodarske sfere.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu:

Kolegij je uvod u obzorje promišljanja društva koja su povijesna i konceptualna podloga i preteča klasičnih socioloških teorija. Priprema student/ic/e za razumijevanje sociopovijesnog konteksta koji je vodio oblikovanju socioloških pojmova, teorija, pristupa i područja.

Korištene metode:

Predavanja su praćenja powerpoint prezentacijama. Bilješke predavanja postavljaju se na servis Omega. U seminarima se čitaju i interpretiraju odabrani tekstovi filozofa društva i politike uz poticanje proaktivnog sudjelovanja studenata.

Sadržaj kolegija:

Antika

1. tjedan

Antička poimanja javne etičko-političke zajednice, društva, normi, zakona i države;

Etičko-politička zajednica slobodnih i jednakih građana pod zakonski određenom vladavinom; zakon kao izraz ethosa, zajedničkih normi; *politike koinonia* i *oikos*; nema razlikovanja države od društva ni društva od zajednice

2. tjedan

Spekulativno-konstruktivni i realno-empirijski elementi filozofije politike i etike u antici: oblici državnog uređenja, društvene nejednakosti, valjana i loša vladavina;

Pravednost; uzroci ratova; umjetnost; *zōon politikon*; funkcije polisa; načini pribavljanja materijalnih dobara; najbolje državno uređenje

Srednji vijek

3. tjedan

Srednjovjekovna poimanja vlasti, moći, vladara, te naravnog, pozitivnog i vječnog zakona;

Preoblikovanje Aristotelove doktrine o društvenom / političkom biću; nauk o božanskom podrijetlu vlasti; ograničena autonomija države; vrste zakona

4. tjedan

Razvoj zakonskih i društvenih ograničenja arbitrarnog postupanja vlasti, prvi parlamenti, ideje participacije i reprezentacije u srednjovjekovnoj Europi;

Proceduralnim jamstvima ograničava se samovolja vlastodržaca

Renesansa

5. tjedan

Pojava građanskog staleža i uspon apsolutizma;

Građanska trgovačka klasa centraliziranom vlašću obuzdava feudalno plemstvo

6. tjedan

Građanska filozofija u utopijskim konstrukcijama u renesansi;

Normativna promišljanja političkoga putem utopijskog inženjeringa kao reakcija na početke kapitalističkog načina proizvodnje i kolonijalnu politiku

Teoretičari društvenog ugovora

7. tjedan

Društveni ugovor - stvaranje društva i države;

Čovjek u prirodnom stanju; rađanje države; prava i ovlasti suverena; sloboda podanika

8. tjedan

Građanska i politička prava pojedinca izvan dosega vlasti suverena – začeci novovjekovnog liberalizma;

Pravo na slobodu mišljenja i govora, vjerske slobode i tolerancija, sloboda znanstvenog i umjetničkog rada; slobode pojedinca kao granice zakonske regulacije

9. tjedan

Doktrina trodiobe vlasti; uvjetovanost i legitimitet vlasti;

Osnove doktrine ustavnosti; legitimna vlast ima pristanak naroda; pravo naroda na pobunu; neotuđiva prava na život, slobodu i vlasništvo

Prosvjetiteljstvo

10. tjedan

Prosvjetiteljski antiapsolutizam i suprotstavljanje privilegijama klasa i staleža;

Američka Deklaracija o neovisnosti, Ustav i Povelja prava; francuska revolucija, Deklaracija o pravima čovjeka i građanina, Deklaracija o pravima žene i građanke

11. tjedan

Od ograničenja moći vlastodržaca do koherentne ideje prava pojedinca za određene društvene skupine u prosvjetiteljstvu;

Srednjovjekovne ideje konvergiraju u koherentnu koncepciju prava pojedinca – no politička prava uživa tek nekolicina imućnih (žene, djeca, siromašni, cjelokupno nebjelačko stanovništvo svijeta još ne uživaju prava)

12. tjedan

Građansko društvo i ekonomija;

Škotsko prosvjetiteljstvo (Ferguson, Hume, Smith) – obrat aristotelijanskog isključivanja ekonomije iz *politike koinonia*

Njemački klasični idealizam

13. tjedan

Pravedni građanski poredak i republikansko državno uređenje;

Oblici vladanja i oblici upravljanja državom; transcendentalna formula javnog prava; građansko društvo onkraj partikularnih pravnih i političkih poredaka; načela građanskog stanja

14. tjedan

Obitelj, građansko društvo i država; sistem potreba u građanskom društvu;

Interpenetracija države i građanskog društva; funkcije korporacija; građansko društvo kao lokus sistema potreba; državni intervencionizam

15. tjedan

Tradicija interpretacije Hegelovih ideja o građanskom društvu

Interpretatori su bazične kategorije Hegelovih ideja o građanskom društvu kao području društvene integracije i javne slobode preveli u moderne pojmove

Literatura:

A Obvezatna

Bilješke s predavanja koje se postavljaju na servis Omega.

B Dopunska

3 sveska po izboru iz izdanja Barbarić, Damir i sur. (1995.-1999.) Hrestomatija filozofije. Svesci I-VIII. Zagreb: Školska knjiga

Diels, H. (ur.) Predsokratovci. Fragmenti. I-II. Zagreb, 1983.

Platon: Država, Zakoni, Državnik, Sedmo pismo, Fileb, Teetet, Timej

Aristotel: Organon, Metafizika, Politika, Nikomahova etika

Aurelije Augustin O državi Božjoj. De civitate Dei. Sv. I. Zagreb, 1982.

Toma Akvinski Izabrano djelo. Zagreb, 1981.

Machiavelli, N. Vladar. U: Izabrano djelo. Sv. I., str. 97-147.

Bacon, F. Novi organon. Zagreb, 1986.

Petrić, F. Sretan grad. Zagreb, 1975.

Campanella, T. Grad sunca

Morus, Th. Utopija

Descartes, R. Rasprava o metodi, Praktična i jasna pravila

Spinoza, B. Etika, Teološko-politički traktat

Hobbes, Th. Levijatan. Beograd, 1961.

Locke, J. Ogljed o ljudskom razumu, Dvije rasprave o vladi

Leibniz, G. W. Izabrani filozofski spisi. Zagreb, 1980.

Rousseau, J.-J. Rasprava o podrijetlu i osnovama nejednakosti među ljudima.
Društveni ugovor
Kant, I. Kritika čistog uma, Kritika praktičkog uma
Hegel, G. W. F. Fenomenologija duha, Enciklopedija filozofijskih znanosti,
Filozofija povijesti, Temeljne crte filozofije prava
Nietzsche, F. Tako je govorio Zaratustra, Volja za moći

Način polaganja ispita:

Pisani ispit sastavljen od pitanja znanja i pitanja interpretativnog karaktera.
Napredak pojedinaca tijekom godine odražava se na konačnu ocjenu.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta:

Anketiranjem sudionika na zadnjem nastavnom terminu.